

Reykjavík 29. mars 2012

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um innflutning dýra (gæludýr), 134. mál

Ágætu þingmenn,

Stjórn Hundaræktarfélag Íslands vill lýsa ánægju sinni með það frumvarp sem lagt hefur verið fram. Ljóst er að núgildandi reglur um innflutning hunda og katta eru úr hófi strangar og úr hófi íþyngjandi en fyrirliggjandi rannsóknir á vegum yfirdýralæknis benda til að einangrun hunda og katta við komuna til landsins bæti ekki sóttvarnir svo nokkru nemi.

Við skiljum áhyggjur hagsmunaaðila í landbúnaði. Sóttvarnir á að taka alvarlega og mikilvægt að hugað sé vel að vörnum hvað snýr að gælu-, þjónustu- og alidýrum. Hníga vísindaleg rök og reynsla annarra þjóða þó að því að bæði gæludýrum, búfénaði og lífríki innanlands stafi hverfandi hætta af greiðari ferðum hunda og katta til og frá Íslandi.

Samantekt aðalatriða:

- Einangrun gæludýra við komuna til landsins gerir lítið sem ekkert til að bæta sóttvarnir landsins.
- Mikilvægt er að bólusetningar hunda og katta á Íslandi séu þær sömu og í öðrum löndum, og er þá ekkert því til fyrirstöðu að ferðir dýra til og frá landinu séu greiðari.
- Fyrir 10 árum hurfu Bretar frá strangri einangrunarkvöð og hleypa nú hundum og köttum frá fjöldamörgum löndum inn í landið án einangrunar. Þó er gerð ströng krafa um bólusetningar, meðferð við sníkjudýrum og mælingar á mótelfnum í blóði til að tryggja virkni hundaeðisbólusetningar. Nýja kerfið hefur reynst Bretum mjög vel og m.a. ekki bitnað á landbúnaði.
- Eigendur hunda og katta, ræktendur, sýnendur, þeir sem nota hjálparhunda og brottfluttir Íslendingar eiga ríkra hagsmuna að gæta að ekki séu gerðar óþarflega strangar kröfur og lagður á þá bæði óþarfa kostnaður og álag við flutninga dýra til landsins.
- Málamiðlun getur falist í því að veita í fyrstu undanþágu frá einangrun ef dýr kemur frá völdum löndum EES og ESB, og víkka síðar út til landa eins og Bandaríkjanna, Kanada, Japans og Ástralíu.
- Málamiðlun getur einnig falist í heimaeinangrun eða kvöð um að dýr heimsæki dýralækni reglulega eftir komuna til landsins.

1. Núverandi fyrirkomulag sóttvarna og í hverju breytingin felst

Mikilvægt er að þingmenn skilji að Ísland er í dag sennilega það ríki sem er með strangastar kvaðir á innflutningi hunda og katta, hugsanlega aðeins að Ástralíu undanskilinni, en þar eru dýr frá sumum löndum höfð í einangrun í allt að 60 daga. Þó ber að hafa í huga að veðurfar, lífríki og aðstæður í Ástralíu eru allt aðrar en á Íslandi og kann að réttlæta allt aðrar varnir.

Innflutningur á hundi eða ketti til Íslands er langt og strangt ferli. Gerð er rík krafa um bólusetningar við fjölda sjúkdóma, meðferðir gegn innvortis og útvortis sníkjudýrum, og rannsóknir á blóð- og saursýnum til að greina möguleika á brúsellósu og salmónellu (í tilviki hunda). Þá er krafa um að mæla virkni mótefna gegn hundaeði svo tryggt sé að bóluefnið gefi vernd.

Aðeins er hægt að koma með dýr til landsins nokkra daga í hverjum mánuði, þegar tekið er við nýjum „hollum“ hjá einangrunarstöðvunum. Sækja þarf um innflutningsleyfi og undirbúa innflutninginn með mjög góðum fyrirvara, jafnvel allt að hálfis árs aðdraganda ef tryggja á að öllum kröfum sé fullnægt. Við komuna til landsins tekur við vistun í einangrunarstöð sem kostar nú 145.000 kr fyrir ketti en frá 180.000 til 230.000 kr fyrir hunda, eftir stærð. Árið 2003 var reglum breytt svo einangrunartími hunda og katta styttist úr 6 til 8 vikum (að viðbætti tæplega 2ja vikna foreinangrun) í 4 vikur.

Héraðsdýralæknir skoðar öll dýr við komuna til landsins og þau eru undir reglulegu eftirliti dýralæknis á meðan á einangrun stendur. Tekin eru saursýni á meðan á einangrun varir en blóðrannsóknir eru ekki endurteknar. Árið 2010 voru fluttir til landsins 145 hundar og 23 kettir. Alls greindust 24 óalvarleg sníkjudýrasmit í einangrunarstöðinni það árið en meðferðir við sníkjudýrum eru endurteknar á meðan dvölin þar varir. Að sníkjudýrunum frátöldum virðist að ekki einn einasti sjúkdómur hafi greinst í hundum eða köttum, a.m.k. frá því einangrunartími var stytur.

Þær breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu snúa aðeins að því að afnema kvöð um einangrun við komuna til landsins. Ekki er hægt að skilja annað af frumvarpinu en að öll önnur innflutningsskilyrði verði áfram til staðar. Ekki er heldur verið að slaka á reglum um innflutning búfénaðar.

2. Hverfandi hætta á að afnám einangrunar verði til þess að alvarlegir sjúkdómar berist áfram í dýr og menn

Embætti yfirdýralæknis setti á laggirnar starfshóp árið 2001 með það að markmiði að greina áhættu vegna innflutnings á gæludýrum til Íslands. Starfshópurinn skilaði ítarlegri skýrslu um málið árið 2002 en þar voru skoðaðir tveir möguleikar i) Að viðhalda óbreyttu fyrirkomulagi (sem þá kvað m.a. á um allt að 10 vikna einangrun) eða ii) Að *alls engar* varnaðaraðgerðir væru viðhafðar.

Því miður skoðaði starfshópurinn ekki aðra möguleika s.s. að iii) viðhalda kröfum um bólusetningu og prófanir en fella niður einangrun, iv) bjóða upp á heimaeinangrun, eða v) kveða á um sýnatöku og meðferð undir eftirliti dýralæknis fyrstu daga eða vikur eftir komuna til landsins.

Þegar niðurstöður starfshópsins eru greindar í þaua má þó sjá að hætta er á að ákveðnir sjúkdómar berist til landsins *þrátt fyrir* einangrun. Þá er áhugavert að sjá að ef skoðaður er sá hópur sjúkdóma sem berast myndi til landsins ef viðhafðar væru *engar varnir*, og dregnir frá þeim sjúkdómar sem berast *þrátt fyrir varnir*, þá sitja eftir sjúkdómar sem ýmist má fyrirbyggja með bólusetningum og meðferðum við sníkjudýrum ellegar teljast óalvarlegir sjúkdómar og væru ólíklegir til að smitast áfram frá sýktu dýri.

Þeir sjúkdómar sem haft geta alvarlegar afleiðingar og ætla má, út frá skýrslu yfirdýralæknis, að geti borist til landsins ef ekki væri gerð krafa um einangrun, *né* gerð krafa prófanir og bólusetningar eru:

i) Hundafár ii) Hundaæði iii) Kattafár iv) Smáveirusótt í hundum v) Sullaveiki og sullaveikifár vi) Hérasótt vii) Leishmaníuveiki iix) Neosporosis ix) Sníf.

Allir af þessum sjúkdómum eru ýmist hluti af staðalbólusetningum hunda og katta í öðrum löndum og/eða að greina má þá með prófunum fyrir eða eftir komuna til landsins og/eða þeir eru mjög ólíklegir til að smitast áfram í dýr eða menn. Því verður að telja fullvíst að nánst engin hætta er á að afnám einangrunar hunda og katta verði til þess að smit berist í auknum mæli í dýr og menn á Íslandi.

3. Góð reynsla Breta undanfarinn áratug

Veðurfar, dýralíf og samfélag eru keimlík milli Íslands og Bretlands og því viðeigandi að líta þangað í leit að fordæmum um innflutningsmál.

Árið 2000 breytti eyríkið Bretland sóttvarnareglum um innfluttra hunda og ketti. Kom breytingin til í kjölfar þrotlausrar baráttu og mótmæla um tíupúsund breskra hunda- og kattaeigenda, og mátti finna í þeirra hópi starfsmenn bresku utanríkisþjónustunnar sem og einstaklinga sem nota leiðsöguhunda.

Bretland hafði áður lagt á dýr allt að 6 mánaða einangrun en slakaði á kröfunum með því að veita rétt bólusettingum dýrum frá löndum Vestur-Evrópu aðgang að landinu án einangrunar. Árið 2001 tóku nokkur Evrópulönd upp PETS-kerfið svokallaða (Pet Travel Scheme), sem felur í sér að auðvelda ferðir dýra milli landa, að því gefnu að þau uppfylli kröfur um bólusetningar, heilsufarsskoðun, og meðferð við innvortis og útvortis sníkjudýrum í samræmi við kröfur hvers lands.

Rétt er að taka það skýrt fram að ríki sem innleitt hafa PETS-kerfið gera misstrangar kröfur um undirbúning dýranna fyrir komu. Öll gera kröfu um merkingu hundsins eða kattarins með örflögu, staðfestingu á bólusetningu gegn hundaæði og oftast að gerð er krafa um mælingu á mótfeðnum í blóði til að staðfesta virkni bólusetningarinnar.

Er einnig rétt að frumvarpið sem hér er til umræðu er ekki að innleiða PETS-kerfið á Íslandi, en færir fyrirkomulag dýraflutninga til eðlilegra horfs og í horf sem er líkara því sem gerist í öllum löndum í okkar heimshluta, bæði vestanhafs og austan. Er frumvarpið umfram allt að tryggja að ekki séu lagðar óþarfar og óhóflegar kvaðir og kostnaður á eigendur hunda og katta.

Í flestum löndum sem nota PETS-kerfið er gerð ströng krafa um meðhöndlun gegn sníkjudýrum á síðustu dögum fyrir flug, nýlegt heilbrigðisvottorð frá dýralækni, staðfestingu

á starfsleyfi dýralæknisins sem veitir vottorðið, og takmarkanir á hvaða stöðum má koma með dýrið inn í landið, (s.s. að nota verði ákveðinn flugvöll) –og það jafnvel þó dýr sé a ferðast frá PETS-landi til annars PETS-lands. Loks er í mörgum löndum gerður greinarmunur á útflutningslöndum og iðulega að strangari reglur gilda um dýr sem koma frá svokölluðum „high risk“ löndum, en slakað á kröfum um innflutning frá „low risk“ löndum, og er þá aðallega litið til útbreiðslu hundaeðis.

Enn er unnið að því að samræma kröfur og reglur milli PETS-landa. Þá er rétt að taka fram að ekki er til neitt sem heitir eiginlegt „gæludýravegabréf“. Það orð hefur hins vegar verið notað til að lýsa þeirri kröfu að hvert dýr hafi með sér bækling þar sem haldin er nákvæm skrá yfir bólusetningar og aðrar meðferðir sem dýrið hefur fengið. Vaninn er að í þessa skrá séu límdir þar til gerðir límmiðar sem fylgja bóluefnisflöskum og taka fram heiti framleiðanda, tegund og lotunúmer. Þá kvittar dýralæknirinn með nafni, stimpli og dagsetningu við hvern límmiða.

Af þeim heimildum sem finna má á netinu er ekki hægt að ráða annað en að PETS-kerfið hafi gefist Bretum vel, og það þrátt fyrir að árlega ferðist til Bretlands nærri 350 sinnum fleiri hundar og kettir en ferðast í dag til Íslands. Ekki virðist hægt að finna neinar heimildir um að smit hafi borist í búfénað vegna ferðalaga gæludýra.

Einu neikvæðu áhrifin sem finna mátti heimildir um er að tilteknir sjúkdómar hafa fundist í hundum sem hafa ferðast út fyrir Bretland og snúið aftur heim. Það eru þá sjúkdómar sem eru þess eðlis að geta lagst þungt á hundinn, en litlar sem engar líkur eru á að smit berist áfram til dýra eða manna í Bretlandi. Nánar tiltekið er um að ræða annars vegar Babesiosis, sem smitast með bljóðsjúgandi maurum sem ekki má finna á Íslandi og lækna má með lyfjum, og hins vegar Leishmaníuveiki sem smitast með sandflugum sem þrífast aðeins á 50°N til 40°S. Er einnig rétt að taka fram að um er að ræða ákaflega lága tíðni smita miðað við heildarferðir hunda til og frá Bretlandi.

4. Sérstakar aðstæður á Íslandi

Þegar meta á hættuna af að mögulegt smit berist með hundi eða ketti til Íslands þarf að hafa í huga að mjög vel er hugað að eftirliti og heilbrigði gæludýra á Íslandi. Þannig halda stjórnvöld allnákvæmar skrár um hundahald, sáralítið er um útigangsketti og útigangshundar þekkjast ekki. Lífríki landsins og aðstæður við hunda- og kattahald er einnig þannig að verða að teljast litlar sem engar líkur á að smit geti borist frá gæludýri til villtra dýra, eða til búfénaðar.

Ísland er þannig staðsett á jarðkringlunni að þar þrífast ekki flestar eða allar þær tegundir millihýsla sem þarf til að bera á milli marga dýrasjúkdóma. Samgangur milli dýra í borg er einnig allt annar en í þéttbýlli og heitari löndum svo ætla má að ef svo ólíklega vildi til að gæludýr sem kæmi til Íslands reyndist haldið smitandi sjúkdómi myndi sjúkdómurinn að öllum líkindum takmarkast aðeins við dýrið sjálft.

Loks verður að hafa í huga að þau dýr sem verið er að flytja til landsins hafa vafalítið öll verið í höndum ábyrgra eigenda og ræktenda fyrir komuna. Þetta eru dýr sem haldin eru á heimilum, og við þannig aðstæður að hætta á að í þau berist smit er sáralítill.

5. Hagsmunir gæludýraeigenda, ræktenda, sýnenda, og eigenda hjálpar- og björgunarhunda

Stjórn Hundaræktarfélags Íslands hyggur að þingmenn hafi góðan skilning á því einstaka sambandi sem myndast milli eiganda annars vegar og hunds eða kattar hins vegar. Að hundurinn skuli kallaður besti vinur mannsins eru ekki orðin tóm og mikils virði fyrir bæði gæludýr og eiganda að verða ekki viðskila þegar hjá því verður komist.

Kvöð um langa einangrun leggst þungt bæði á eiganda og dýr. Eins þekkjast þess tilvik að brottfluttir Íslendingar hafi dregið eða hætt við að flytjast aftur til Íslands vegna þeirrar miklu fyrirhafnar, kostnaðar og andlegs álags bæði á mann og dýr sem einangrunartíminn skapar. Ekki má gleyma að algengt er að fleiri en eitt gæludýr séu á heimili, og þó dýrt sé að geyma eitt dýr í einangrun þá getur kostnaðurinn orðið *svimandi* hár ef tvö, þrjú, eða jafnvel fleiri dýr fylgja fjölskyldunni. Í ljósi mikils brottflutnings Íslendinga úr landi síðustu ár er vert að huga að því að ekki séu lagðar óþarfa hindranir í veg þess hóps þegar kemur að því að flytja aftur heim, með heimilisköttinn eða –hundinn meðferðis.

Loks er viðbúið að greiðari flutningar hunda og katta muni vera mikil lyftistöng fyrir ræktun- og sýningar. Auðveldara verður að bæta eftirsóknarverðum eiginleikum inn í hundastofna, búa til betri dýr, hraustari til líkama og geðs, og stuðla þannig að bættu hundahaldi. Telja má sennilegt að greiðari ferðir til og frá landinu muni einnig verða til þess að fjölga ferðum ræktenda með íslenska fjárhundinn á sýningar erlendis, og stuðla að útbreiðslu og eflingu íslenska stofnsins.

Gefur augaleið hvernig núgildandi einangrunarkvöð bitnar á þeim sem háðir eru hundum um leiðsögn og aðstoð í daglegu lífi. Hjá þeim birtist skýrast hversu mjög óþarflega strangar innflutningsreglur geta skert lífsgæði borgaranna. Er rétt að benda þingmönnum á að mikil þróun á sér stað í þjálfun og notkun hjálparahunda og veita þeir ekki aðeins blindum og sjónskertum ómetanlega aðstoð, heldur gagnast einnig fólki með fæðufnæmi, fötlun, og ýmsa líkamlega og andlega sjúkdóma.

Eins má leiða að því líkum að hömlur á ferðum björgunarhunda verði til þess að i) trufla þjálfun hundanna, sem halda þarf stöðugt við ii) leggja auknar fjárhagslegar byrðar á björgunarsveitir iii) og þar með mögulega kosta mannlíf á hamfarasvæðum.

Að lokum má nefna hagsmuni ferðapjónustunnar, en fjöldi erlendra ferðamanna vill taka hund sinn eða kött með í lengri og skemmri ferðalög í öðrum löndum. Þannig er áætlað að bara í Bandaríkjunum fljúgi um hálf milljón gæludýra innanlands ár hvert. Þetta eru oft rækilega fjáðir ferðamenn og/eða ferðamenn sem dvelja lengi í landinu (t.d. í húsbílum) og hópur sem án vafa er mikils virði að Ísland taki vel á móti.

6. Leiðir til málamiðlunar

Eigendur hunda og katta hafa ríka hagsmuni af því að leyft verði að flytja dýrin til landsins án einangrunar. Eins hefur þessi hópur ríka hagsmuni af því að bólusetningar á Íslandi séu þær sömu og í öðrum löndum, enda sýnt (sbr. skýrslu yfirdýralæknis) að sjúkdómar muni berast til landsins þrátt fyrir núverandi sóttvarnaraðgerðir á landamærunum.

Stórstígar framfarir hafa orðið í gerð bóluefna og gæðum mælinga á saur- og blóðsýnum síðustu áratugi og óhætt að stóla á það öryggi sem bólusetningarmedferð veitir. Er erfitt að finna rök sem mæla gegn því að bólusetja gæludyr innanlands að fullu og mikilvægt að þingið breyti reglum á þá leið að íslenskir hundar og kettir séu varðir með sama hætti á Íslandi og í löndunum, óháð því hvort einangrun verður viðhaldið eður ei.

Þá hefur verið sýnt fram á hér að ofan að einangrun hunda og katta við komuna til landsins gerir lítið til að efla sóttvarnir, enda sé ekki látið af þeim kröfum sem þegar eru gerðar um bólusetningar, mælingar og vandaða skoðun fyrir og eftir komuna til landsins.

Treysti Alþingi sér ekki til að fara alla leið í þessu máli má leggja til þá málamiðlun að gefa hundum og köttum frá völdum Evrópulöndum undanþágu frá einangrun. Gefist það vel má í framhaldinu víkka undanþáguna til þeirra landa í Evrópu og öðrum heimsálfum sem þegar hafa verið samþykkt af PETS-kerfinu, s.s. Kanada, Bandaríkjunna, Japans og Ástralíu.

Einnig má leggja til þá málamiðlun að hundar og kettir sem koma til landsins séu hafðir á „göngudeild“ hjá dýralækni fyrstu vikuna eða vikunar eftir komu, þar sem haft er eftirlit með heilsufari dýrsins og bæði prófanir og meðferðir við innvortis og útvortis sníkjudýrum séu endurteknar eftir atvikum.

7. Nokkrir punktar um umræður á þingi

Heitar umræður hafa spunnist á Alþingi um frumvarpið sem hér er til umsagnar, bæði þegar það var lagt fram á fyrra þingi og eins nú. Þau rök sem týnd hafa verið til gegn frumvarpinu halda þó ekki vatni við nánari skoðun.

- Einn þingmaður ýjaði að því að nýleg pest sem gékk um íslenska hestastofninn hefði borist til landsins með gæludýri. Þetta er rangt, og almennt talið að smitið hafi borist með mannfólki s.s. með fatnaði og notuðum reiðtygjum. Hestapestin er raunar til marks um hve áriðandi það er að bólusetja hunda og ketti á Íslandi með sama hætti og gert er í útlöndum, enda virkar einangrunarkvöð í raun ekki til að hindra að ákveðnir sjúkdómar berist á endanum til landsins.

- Annar þingmaður nefndir að hundar sem borist hafa til einangrunar hafi ekki reynst vera með allar bólusetningar og prófanir í lagi, jafnvel verið haldnir sjúkdómum, og verið sendir úr landi. Þetta stemmir ekki við þær skýrslur Matvælastofnunar sem ég hef lesið. Þar er ekki að sjá að annað hafi greinst í dýrunum en nokkur tilvik innvortis og útvortis sníkjudýra sem auðvelt er að hreinsa úr og af dýrinu.

- Þingmenn hafa nefnt slæma reynslu af innflutningi Karakúl-fés til landsins. Er rétt að minna á að sá innflutningur fór fram árið 1933. Til að setja ártalið í samhengi þá var fyrsta innflúensubólusetningin framkvæmd árið 1945 og árið 1953 að þeir Watson og Crick

uppgötvaðu byggingu DNA. Það er því hægt að stóla á að vissar framfarir hafa orðið í gerð bóluefna og sjúkdómaprófa síðan Karakúl-féð kom til landsins.

8. Hugleiðing um hlutverk og skyldur löggjafans

Það er eðlilegt hlutverk hins opinbera að reyna að finna meðalveg á milli frelsis einstaklinganna til eignar og athafnar annars vegar, og svo ríkra almannahagsmuna hins vegar. Ef löggjafinn leggur á einstaklinga íþyngjandi kröfur til að vernda ríkari hagsmuni hópsins hvílir á löggjafanum mjög þung skylda að kröfurnar séu aldrei hafðar strangari en þær þurfa að vera til að ná settum markmiðum.

Reynsla annarra landa, og skýrsla yfirdýralæknis frá árinu 2002 bendir til þess að almannahagsmunum sé ekki stefnt í hættu svo nokkru nemi ef sóttvarnir eru með þeim hætti að hundar og kettir á Íslandi séu bólusettir á sama hátt og hundar og kettir annars staðar í Evrópu, einangrun hunda og katta sleppt en rík krafa gerð um bólusetningar, prófanir og meðferðir við sníkjudýrum þegar dýrin ferðast milli landa.

Sönnunarbyrðin hvílir á þeim sem vilja halda í einangrunarkvöðina: það er þeirra að réttlæta íþyngjandi ófrelsið. Sönnunarbyrðin hvílir ekki á þeim sem vilja frelsið til að ferðast með greiðum hætti með gælu- og hjálpardýr sín milli landa.

Í engum þeim umsagnarskjöllum sem bárust vegna þessa sama frumvarps á síðasta þingi, og í eingum þeim ræðum sem fluttar hafa verið í þingsal til þessa, er að finna sannanir um gagnsemi einangrunarinnar. Alþingi þarf að muna að það er ekki nægileg réttlæting fyrir slíkri kvöð að betra sé of en van.

Virðingarfyllt,
f.h. stjórnar Hundaræktarfélags Íslands